

РАХУНКОВА ПАЛАТА

РІШЕННЯ

від 15 травня 2018 року № 12-4

м. Київ

Про розгляд Звіту про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених на захист від шкідливої дії вод та розвиток водного господарства на території Одеської, Миколаївської та Херсонської областей

Відповідно до статті 98 Конституції України, статей 7, 25, 26, 35 і 36 Закону України "Про Рахункову палату" розглянуто Звіт про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених на захист від шкідливої дії вод та розвиток водного господарства на території Одеської, Миколаївської та Херсонської областей.

За результатами розгляду Рахункова палата

В С Т А Н О В И Л А:

1. *Водогосподарськими організаціями Одеської, Миколаївської і Херсонської областей, які перебувають у віданні Державного агентства водних ресурсів України, протягом 2015–2017 років за відповідними бюджетними програмами використано 3 560,3 млн грн (КПКВК 2407050 – 3 481,4 млн грн, КПКВК 2407070 – 51,4 млн грн, КПКВК 2407120 – 27,5 млн грн), що дало змогу забезпечити водними ресурсами населення цих областей та подачу води споживачам агропромислового комплексу в межах визначених асигнувань.*

Водночас питання забезпечення централізованим водопостачанням сільських населених пунктів, у тому числі тих, що користуються привізною водою, розбудова та утримання у функціональному стані системи протипаводкового захисту та розвиток меліорації земель залишаються невирішеними. В результаті зростають ризики виникнення надзвичайних ситуацій, знижується якість води та зменшуються обсяги виробництва сільськогосподарської продукції, а отже, виникають загрози національної та продовольчої безпеки країни.

Таке становище обумовлено тим, що заходи за напрямом забезпечення водогосподарськими організаціями Одеської, Миколаївської і Херсонської областей сільських населених пунктів централізованим питним

водопостачанням та захист від шкідливої дії вод протягом 2015–2017 років не фінансувалися.

Попри те, що результати проведених Рахунковою палатою у період 2013–2014 років заходів державного зовнішнього фінансового контролю, а саме, аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на протипаводкові заходи у басейні річки Дунаю та ліквідацію наслідків надзвичайної ситуації, що склалася на території Ренійського району Одеської області (постанова Колегії Рахункової палати від 13.03.2013 № 4-4), та аудиту ефективності використання коштів державного бюджету, виділених на експлуатацію державних меліоративних систем в Одеській, Миколаївській та Херсонській областях (постанова Колегії Рахункової палати від 25.11.2014 № 23-6), свідчили про необхідність розв'язання питань забезпечення питною водою сільських населених пунктів, захисту від шкідливої дії вод та розвитку меліорації земель на території південного регіону країни, рекомендації Рахункової палати, надані за результатами попередніх контрольних заходів, залишилися невиконаними та не втрачають своєї актуальності і надалі.

2. Із загального обсягу використаних бюджетних коштів (3 560,3 млн грн) видатки загального фонду державного бюджету становили 946,9 млн грн. (26,6 відс.), спеціального – 2 613,4 млн грн (73,4 відсотка).

Отже, у період 2015–2017 років основним джерелом фінансування водогосподарських організацій Одеської, Миколаївської і Херсонської областей був спеціальний фонд державного бюджету, який формувався за рахунок надання ними платних послуг.

При цьому 3 373,5 млн грн, або 94,7 відс. бюджетних коштів були використані на поточне утримання водогосподарських організацій, а саме:

2 155,1 млн грн (63,9 відс.) – на оплату праці з нарахуваннями;

1 065,7 млн грн (31,6 відс.) – на забезпечення енергоносіями і комунальними послугами;

152,7 млн грн (4,5 відс.) – на придбання матеріальних цінностей, оплату відряджень та послуг (крім комунальних).

І лише 186,8 млн грн, або 5,3 відс. коштів спрямовано на видатки розвитку.

3. Неналежний стан внутрішнього контролю як з боку головного розпорядника (Міністерства екології та природних ресурсів України) та розпорядника другого рівня (Державного агентства водних ресурсів України), так і розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня – водогосподарських організацій не сприяв як своєчасному та повному прийняттю управлінських рішень учасниками бюджетного процесу, так і належному плануванню та ефективному і законному використанню коштів державного бюджету водогосподарськими організаціями.

У результаті кошти державного бюджету у сумі 1,9 млн грн використано з недотриманням норм бюджетного законодавства; 1,4 млн грн – нерезультативно та непродуктивно, 9,6 млн грн – через неефективне управління у зв'язку з невикористанням повернено до державного бюджету.

3.1 *Розпорядниками бюджетних коштів не забезпечено обґрунтованого планування бюджетних коштів, що не сприяло ефективному подальшому їх використанню та створювало передумови недосягнення головної мети та завдань відповідних бюджетних програм.*

- У 2015–2016 роках за КПКВК 2407070 на виконання шести заходів із захисту від шкідливої дії вод та реконструкції гідротехнічних споруд водогосподарського комплексу Одеської та Херсонської областей планувалось використати 60,5 млн гривень.

Обсяг касових видатків за цією бюджетною програмою у вказаний період становив 51,4 млн грн (2015 рік – 39,0 млн грн, 2016 – 12,4 млн грн), або 85 відс. затверджених бюджетних асигнувань (60,5 млн гривень).

При цьому 97,3 відс. (50,0 млн грн, з них у 2015 році – 37,6 млн грн, 2016 році – 12,4 млн грн) загального обсягу касових видатків спрямовано на будівництво капітальної споруди у Херсонській області (кошторисною вартістю 59,0 млн грн), решта 1,4 млн грн (2015 рік) – на три об’єкти в Одеській області, які у цьому ж році введено в експлуатацію. Водночас аудит засвідчив, що 12 об’єктів незавершеного будівництва, які обліковувалися на початок 2015 року на обліку водогосподарських організацій у Одеській та Херсонській областях, не завершені і станом на 01.01.2018.

На 2017 рік видатки за КПКВК 2407070 державним бюджетом не передбачалися. Як наслідок, роботи як з будівництва капітальної споруди у Херсонській області, так і на інших об’єктах станом на 01.01.2018 не завершені, об’єкти в експлуатацію не введені. При цьому загальна кошторисна вартість, зокрема, будівництва капітальної споруди у Херсонській області відповідно до перерахунку кошторисної вартості станом на 01.01.2018 збільшилась до 71,6 млн грн, і для її завершення потреба у коштах досягла уже понад 21,0 млн гривень.

- За КПКВК 2407120 у 2017 році відповідно до Плану заходів на території Одеської області передбачалося здійснити заходи по семи об’єктах та використати 28,0 млн гривень. Обсяг касових видатків за цією бюджетною програмою становив 27,5 млн гривень. При цьому загальний обсяг асигнувань, спрямований на їх виконання, був недостатнім для їх завершення (рівень готовності об’єктів становить від 85 відс. до 99 відсотків). Станом на 01.01.2018 зазначені об’єкти в експлуатацію не введені.

В результаті, через розпорощення коштів державного бюджету (за КПКВК 2407070 та 2407120) кількість недобудованих об’єктів на території Одеської та Херсонської областей збільшилася до 20, що в подальшому призводить до зростання вартості їх будівництва та необхідності додаткових видатків із державного бюджету.

3.1.1. *Недостатнє здійснення заходів з енергозбереження призводить до неекономного використання бюджетних коштів у сумі майже 70 млн гривень.*

Водогосподарськими організаціями Одеської, Миколаївської та Херсонської областей з метою здійснення заходів з енергозбереження на насосних станціях встановлювалися багатотарифні лічильники для обліку

електроенергії в нічну частину доби, коли її вартість найнижча, а отже, і витрати на перекачування води та зрошення нижче.

Аудит засвідчив, що у період 2015–2017 років заходи енергозбереження дали можливість знизити платежі за електроенергію майже на 224,1 млн грн, тоді як робота решти насосних станцій без таких лічильників не дала змоги об'єктам аудиту зекономити понад 70,0 млн грн за цей же період.

В Одеській області зі 103 працюючих насосних станцій багатотарифні лічильники не встановлено на 36 (35 відс.), Миколаївській із 35 – на 18 (48,7 відс.), Херсонській – 15 відс. працюючих насосних станцій не мають лічильників.

За розрахунками об'єктів контролю, для завершення встановлення на насосних станціях багатотарифних лічильників водогосподарським організаціям необхідно близько 10 млн грн, що дасть змогу економити на витратах на електроенергію в середньому близько 25 млн грн щороку.

Також потребує вирішення питання встановлення на насосних станціях ультразвукових витратомірів. Так, в Одеській області лише 51 з 103 працюючих насосних станцій обладнані ультразвуковими витратомірами, в Миколаївській – 23 із 35 та Херсонській – 178 із 195.

3.1.2. Утримання насосних станцій, які не функціонують та не використовуються, призводить до щорічного додаткового навантаження на державний бюджет. Крім того, численні випадки крадіжок елементів зрошувальних систем завдають державі значні збитки.

Із наявних на балансі водогосподарських організацій Одеської, Миколаївської та Херсонської областей 2260 насосно-силових агрегатів та 792 од. трансформаторного обладнання впродовж останніх трьох років не використовується 1401 од. (62 відс.) та 412 од. (52 відс.) відповідно, при цьому протягом 2015–2017 років на утримання 266 насосних станцій, які понад 10 років не функціонують та не задіяні в меліорації областей, спрямовано 30,7 млн грн бюджетних коштів. Водночас встановлено, що з 266 насосних станцій, що не використовуються, консервацію проведено лише 131 (витрати на консервацію становили 156,6 тис. гривень).

У результаті крадіжок елементів водогосподарських систем, які перебувають на балансі водогосподарських організацій Одеської, Миколаївської та Херсонської областей (частини трубопроводів, плити каналів, двигуни, трансформатори, електролічильники, кабель тощо), протяжність меліоративної системи у період 2015–2017 років скоротилася на 460 метрів. Крім того, виведено з ладу 68 од. насосно-силового обладнання та пошкоджено 896 метрів електромереж. Сума нанесених державі збитків через численні випадки крадіжок майна становила 5,4 млн гривень.

За фактами крадіжок майна відкрито 81 кримінальне провадження, лише за 12 з яких встановлені винні особи. Обсяг відшкодованих збитків становив 110,7 тис. грн (по Одеській – 0,6 тис. грн, Миколаївській – 14,2 тис. грн, Херсонській – 95,9 тис. грн), або лише 2 відс. суми завданих державі збитків.

За 69 кримінальними провадженнями винних осіб не встановлено, збитки державі в сумі 5,3 млн грн не відшкодовано.

3.1.3. Недостатність проведених водогосподарськими організаціями заходів щодо реєстрації прав на об'єкти нерухомості та земельні ділянки створює ризики втрат державного майна

Станом на 01.01.2018 в оперативному користуванні (управлінні) водогосподарських організацій досліджуваних областей перебувало 27,6 тис. га земельних ділянок (Одеська область – 4,5 тис. га, Миколаївська – 5,5 тис. га, Херсонська – 17,6 тис. га), з яких на 7,7 тис. га (майже 30 відс.) не проведено державної реєстрації речових прав, що, відповідно, не відображено в бухгалтерському обліку.

Також водогосподарські організації використовують 10 227 будівель та споруд без проведення державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, що не узгоджується з вимогами статей 4 та 5 Закону України „Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень”.

3.2. Механізм використання коштів, передбачених у державному бюджеті за КПКВК 2407050, не визначений, що створює ризики законності та ефективності планування та використання бюджетних коштів за цією бюджетною програмою.

Згідно зі статтею 20 Бюджетного кодексу (пункт 7) Кабінет Міністрів України визначив механізм використання коштів, передбачених у державному бюджеті, шляхом затвердження порядків відповідними постановами, а саме: за КПКВК 2407070 – постановою від 23.02.2011 № 137; КПКВК 2407120 – від 29.03.2017 № 205; КПКВК 2407800 – від 08.06.2016 № 361.

Водночас такого механізму використання коштів, передбачених у державному бюджеті, та видів робіт, які можна здійснювати за рахунок цих коштів, за КПКВК 2407050 не визначено. При цьому проведеним аудитом встановлено, що Порядком використання коштів за КПКВК 2407070 (постанова Кабінету Міністрів України від 23.02.2011 № 137 (далі – Порядок 137) визначено перелік робіт, який містить реконструкцію гідротехнічних споруд, берегоукріплення та регулювання русел річок. Зазначені види робіт, як встановлено аудитом, фінансувалися Дунайським басейновим управлінням водних ресурсів (в умовах відсутності порядку використання бюджетних коштів) у 2015–2017 роках за КПКВК 2407050 за КЕКВ 3132 „Капітальний ремонт інших об'єктів” і 3142 „Реконструкція та реставрація інших об'єктів” із спеціального фонду у сумі 2 323,1 тис. грн (2015 рік – 48,2 тис. грн, 2016 рік – 2 241,2 тис. грн, 2017 рік – 33,7 тис. грн), що не узгоджується з Порядком № 137.

3.3 Розпорядники бюджетних коштів за КПКВК 2407050 (головний розпорядник – Мінприроди, розпорядник другого рівня – Держводагентство, розпорядники нижчого рівня – Одеське, Херсонське обласні управління водних ресурсів, Дунайське та Південно-Бузьке басейнові управління водних ресурсів, Дністровське, Миколаївське та Каховське міжрайонні управління водного господарства, Управління каналів Інгулецької зрошувальної системи;

Управління головного Каховського магістрального каналу, Управління Північно-Кримського каналу:

3.3.1 *Реалізують заходи бюджетної програми за результативними показниками, які не враховують реальний технічний стан наявних меліоративних фондів водогосподарських організацій.*

Проведеним аудитом встановлено, що паспорти бюджетної програми за КПКВК 2407050 на 2015, 2016 і 2017 роки містять результативні показники виконання бюджетної програми, які характеризують лише їх поточне утримання та використання і не враховують, зокрема, фактичний технічний стан меліоративних систем. У результаті відбувається перевищення показників затрат над показниками продукту.

Зокрема, за 2015, 2016 і 2017 роки показник затрат „обсяг електроенергії, що використовується для забезпечення функціонування водогосподарського меліоративного комплексу” водогосподарських організацій Херсонської області перевищив планові показники у 2015 році на 26,4 відс. (або на 44,8 млн кВт·год), 2016 році – на 37,7 відс. (53,7 млн кВт·год) і 2017 році – на 99,7 відс. (139,0 млн кВт·год). При цьому показник продукту „площа можливого поливу зрошуваних земель, згідно із виділеними лімітами на електроенергію” збільшився у 2015, 2016 роках лише на 0,2 відс. (0,7 тис. га) та 10,5 відс. (19,9 тис. га) відповідно, а у 2017 році зменшився на 0,2 відс. (0,4 тис. гектарів).

Такий стан обумовлюється, зокрема, як численними аваріями на об'єктах водогосподарського меліоративного комплексу регіону та відповідними значними втратами води, так і неналежним станом внутрішнього контролю за обсягами використання електроенергії та води.

3.3.2. *Не забезпечили належний контроль за дотриманням бюджетного законодавства під час планування бюджетних коштів.*

З недотриманням вимог Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228, зокрема в частині неврахування рівня фактичного виконання за останній звітний рік, а також очікуваного виконання за період, що передує планованому (пункт 17), та без належної деталізації за видами та кількістю товарів (робіт, послуг) без зазначення вартості за одиницю (пункт 22), водогосподарськими організаціями проведено планування видатків державного бюджету (КПКВК 2407050) на суму 368,7 млн грн (Херсонським облводресурсів – 328,5 млн грн, Управлінням Північно-Кримського каналу – 26,4 млн грн, Південно-Бузьким БУВР – 11,5 млн грн, Дунайським БУВР – 2,2 млн грн, Одеським облводресурсів – 0,1 млн гривень), що в подальшому вплинуло на ефективність використання бюджетних коштів.

3.3.3. *Не забезпечили результативне та продуктивне використання бюджетних коштів на загальну суму 1 284,6 тис. грн і 78,2 тис. гривень. Зокрема:*

✓ Іванівським міжрайонним управлінням водного господарства Херсонського облводресурсів у 2017 році спрямовано коштів спеціального фонду у сумі 417,3 тис. грн за виконані роботи лише на 50,3 відс. (вартість робіт згідно з проектно-кошторисною документацією та експертним звітом Херсонської філії ДП „Укрдержбудекспертиза” становить 829,1 тис. грн), у результаті капітальний ремонт об’єкта у 2017 році не закінчено, на момент аудиту об’єкт не відремонтовано та не введено в експлуатацію.

✓ Херсонським облводресурсів у 2017 році за рахунок видатків спеціального фонду оплачено послуги пошуку, підбору та розмноження проектно-кошторисної документації за об’єктом "Іванівський груповий водопровід I черга" вартістю 3,6 тис. гривень. При цьому роботи з реконструкції чи будівництва групових водопроводів Херсонським облводресурсів на 2017 рік не планувались та не проводились.

✓ Снігурівським управлінням водного господарства Південно-Бузького БУВР у 2017 році за рахунок видатків спеціального фонду придбано обладнання та предмети довгострокового використання на загальну суму 197,0 тис. грн (потреба на 2017 рік не визначалась), які з дати придбання до моменту проведення аудиту не використовуються.

✓ Дунайським БУВР у 2017 році за рахунок видатків загального фонду придбано човен вартістю 11,5 тис. грн (потреба на 2017 рік не визначалась), який з дати придбання (грудень 2017 року) до 28.02.2018 не використовується.

✓ Управлінням каналів Інгулецької зрошувальної системи у 2016 році:
- за рахунок видатків спеціального фонду придбано послуги зі встановлення комп’ютерної програми вартістю 10,0 тис. грн та послуги з інформаційно-технологічного супроводу відповідного програмного забезпечення на суму 7,9 тис. гривень. При цьому з дати придбання (листопад 2016 року) до моменту проведення аудиту програмне забезпечення не використовується;

- внаслідок неефективних управлінських рішень допущено непродуктивне використання коштів державного бюджету у сумі 78,2 тис. грн, зокрема у 2016 році сплачено штрафні санкції за несвоєчасну сплату спожитої електроенергії.

✓ Управлінням Північно-Кримського каналу:

- у 2016 році за рахунок видатків загального фонду сплачені послуги з розробки проектно-кошторисної документації вартістю 73,1 тис. грн, при цьому роботи з капітального ремонту зазначеного об’єкта на 2016–2017 роки не планувались та не проводились;

- у 2017 році за рахунок видатків спеціального фонду придбано човен Windboat-29 M вартістю 40,5 тис. грн (потреба на 2017 рік не визначалась), який з дати придбання (жовтень 2017 року) до 30.03.2018 не використовувався.

✓ Вітовським управлінням водного господарства Південно-Бузького МУВГ у 2017 році за рахунок видатків спеціального фонду придбано автомобіль Mercedes-Benz VITO 109TDI 2006 року випуску вартістю 197,5 тис. грн для забезпечення безперебійної роботи насосних станцій, що

перебувають на балансі Вітовського УВГ, термінової доставки запасних частин до насосно-силового та електричного обладнання з метою ліквідації поломок (аварій). Проте аудит засвідчив, що через 10 днів з дати придбання автомобіля Вітовським УВГ укладено договір безоплатного користування (позички) майном від 04.01.2018 № Р-1/341 з Південно-Бузьким БУВР, на підставі якого зазначений автомобіль передано у безоплатне користування Південно-Бузькому БУВР у термін до 04.04.2018.

3.3.4. *Не забезпечили цільове та законне використання бюджетних коштів на суму 8,3 тис. гривень. Зокрема:*

✓ Управлінням каналів Інгулецької зрошувальної системи з недотриманням вимог:

- Бюджетного кодексу України (стаття 116), Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету (пункти 1.6 та 3.1.1.) у 2016 році за рахунок видатків спеціального фонду за КПКВК 2407050 за договором від 05.08.2016 № 131 придбано основний засіб – кондиціонер у комплекті (зовнішній та внутрішній блоки) вартістю 7,1 тис. грн (без ПДВ) за рахунок поточних видатків (КЕКВ 2210) замість капітальних видатків (КЕКВ 3110).

Крім того, у порушення вимог Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку у державному секторі (підпункт 3.2.3 пункту 3 розділу II) придбаний кондиціонер зараховано до малоцінних необоротних матеріальних активів.

✓ Дунайським БУВР з недотриманням Лінійних базових норм із застосуванням коригуючих коефіцієнтів (пункт 3.2), визначених наказами Міністерства транспорту України від 10.02.1998 № 43 та Міністерства інфраструктури України від 24.01.2012 № 36, при списанні у 2017 році пального не застосовувались коефіцієнти, що зменшують норми витрат пального під час пересування автотранспорту за межами міст (від 10 до 20 відс.), що призвело до завищення обсягів списання пального (бензин А-92) в кількості 46,0 л на суму 1,2 тис. гривень.

3.4. *Розпорядники бюджетних коштів нижчого рівня (водогосподарські організації) не забезпечили:*

3.4.1. *Дотримання вимог чинного законодавства при закупівлях товарів, робіт і послуг за кошти державного бюджету.*

Проведеним аудитом встановлено окремі факти визначення переможцем, укладення договору та здійснення оплати учаснику, пропозиція якого не відповідала умовам тендерної документації, а саме з порушенням вимог Закону України „Про здійснення державних закупівель” від 10.04.2014 № 1197-VII (частини першої статті 29, пункт 3) (діяв до 01.08.2016) та Закону України „Про публічні закупівлі” від 25.12.2015 № 922 - VIII (стаття 30, пункти 2 і 4). Наприклад:

✓ Жовтневим управлінням водного господарства Південно-Бузького БУВР при здійсненні у 2015 році державних закупівель за предметом закупівлі

за ДК 19.20.2 „Паливо рідинне та газ, оливи мастильні” на загальну суму 419,2 тис. гривень;

✓ Управлінням Північно-Кримського каналу при здійсненні у листопаді 2016 року публічних закупівель за предметом закупівлі за ДК 021:2015 „Бензин – 09132000-3” на суму 278,7 тис. гривень;

✓ Бериславським міжрайонним управлінням водного господарства Херсонського облводресурсів при здійсненні у 2017 році публічних закупівель за предметом закупівлі за ДК 021:2015 „Паливо – 09100000-0” на суму 522,0 тис. гривень;

✓ Приморським управлінням водного господарства Херсонського облводресурсів при здійсненні у 2017 році публічних закупівель за предметом закупівлі за ДК 021:2015 „09130000-9 Нафта і дистилати” на суму 665,6 тис. гривень.

3.4.2. Належного контролю відповідальності за порушення договору про надання послуг щодо своєчасної їх оплати, що призвело до недоотримання доходів спеціального фонду державного бюджету.

Проведеним аудитом встановлено, що водогосподарськими організаціями не забезпечено контролю відповідальності за порушення договору про надання послуг згідно з Цивільним кодексом України (статті 901–907) щодо своєчасної оплати за надані послуги в рамках договорів, а також оплати штрафних санкцій за неналежне виконання зобов'язань з боку контрагентів, у результаті чого існує нестача фінансових ресурсів для здійснення основної діяльності. Потребує посилення і претензійно-позовна робота.

Проведений під час аудиту аналіз повноти та своєчасності власних надходжень водогосподарських організацій Одеської, Миколаївської та Херсонської областей (2015–2017 роки – 2 700,1 млн грн) засвідчив, що дебіторська заборгованість по водогосподарських організаціях та управліннях каналів, які були об'єктами аудиту, становила станом на 01.01.2015 – 21,2 млн грн, на 01.01.2016 – 10,8 млн грн, на 01.01.2017 – 8,0 млн грн, на 01.01.2018 – 11,0 млн гривень. При цьому заходи впливу на контрагентів-дебіторів, визначені умовами договорів, в частині сплати пені надавачами послуг не використовувались.

Втрати надходжень до спеціального фонду державного бюджету в результаті списання дебіторської заборгованості за доходами у 2015–2017 роках становили 829,1 тис. гривень. Дебіторська заборгованість списувалась у зв'язку з: визнанням у судовому порядку боржника банкрутом та відсутністю у нього майна – 444,4 тис. грн (53,6 відс.); рішенням суду – 308,8 тис. грн (37,2 відс.); ліквідацією підприємства – 63,5 тис. грн (7,7 відс.); закінченням строку позовної давнини – 0,6 тис. грн (0,1 відс.); смертю боржників – 11,8 тис. грн (1,4 відсотка).

4. Забезпечення централізованим водопостачанням сільських населених пунктів, що користуються привізною водою, розбудова та утримання у функціональному стані системи протипаводкового захисту та розвиток меліорації земель є одними із пріоритетних факторів, невиконання яких

негативно впливають на соціально-економічний та екологічний стан адміністративно-територіальних одиниць країни.

4.1. *Мешканці сільських населених пунктів Одеської, Миколаївської та Херсонської областей недостатньо забезпечені централізованим питним водопостачанням.* Населення цих областей, переважно південних районів, користується підземною та привізною водою, яка здебільшого не відповідає вимогам за показниками якості ДСанПіН 2.2.4-171-10.

Проведеним аудитом встановлено, що в Одеській області централізоване питне водопостачання відсутнє у 483 сільських населених пунктах (43 відс. загальної кількості), а 162 (14,4 відс.) користуються привізною водою (з них у сільських населених пунктах південних районів Одеської області централізоване водопостачання відсутнє у 135 та 59 користуються привізною водою). У Миколаївській області – централізоване питне водопостачання відсутнє у 372 сільських населених пунктах (42 відс. загальної кількості) та у Херсонській – у 98 (15 відсотків). У результаті головними джерелами водопостачання є переважно підземні води, при тому, що їх ресурс обмежений, а якість не відповідає вимогам за показниками ДСанПіН 2.2.4-171-10.

Незважаючи на те, що з 2000 року в Україні діяли державні програми, а саме, Комплексна програма першочергового забезпечення сільських населених пунктів, що користуються привізною водою, централізованим водопостачанням у 2001–2005 роках і прогноз до 2010 року та Державна цільова соціальна програма першочергового забезпечення централізованим водопостачанням сільських населених пунктів, що користуються привізною водою, на період до 2010 року, а також діє Загальнодержавна цільова програма розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року, яка передбачає виконання відповідних заходів, це питання в сільських населених пунктах Одеської, Миколаївської та Херсонської областей до теперішнього часу потребує вирішення.

4.2. *Технічний стан захисного фронту української частини річки Дунай в межах Одеської області не забезпечує гарантованого захисту населення та територій від підтоплення при щорічному зростанні ризиків виникнення аварій на гідротехнічних спорудах та водних об'єктах.*

Захисний фронт української частини річки Дунай в межах Одеської області являє собою земляні дамби з місцевих ґрунтів та умовно поділяється на три частини: Рені – Ізмаїл (66 км), Ізмаїл – Кілія (36 км), Кілія – Вилкове (29 км), а також острови Кислицький, Степовий, Катенька, Машенька та шлюзи-регулятори (13), які забезпечують регулювання рівневого режиму та здійснення водообміну на Придунайських водосховищах.

На балансі Дунайського БУВР перебуває 21 дамба загальною довжиною 315 км, з них вздовж річки Дунай – 225 км, які, як і шлюзи-регулятори, побудовані за спрощеними проектами та введені у експлуатацію у середині минулого століття.

При цьому шлюзи-регулятори за технічним станом і пропускною спроможністю не відповідають нормативним вимогам та експлуатуються без

капітального ремонту з часу їх введення в експлуатацію. Особливо небезпечними є ділянка 108–109 км р. Дунай, ділянка 97 км р. Дунай, шлюз-регулятор Репіда та шлюз-регулятор Громадський.

4.3. *Зношеність елементів водогосподарської системи та недостатність дощувальної техніки не дають змоги зрошувати майже 500 тис. га сільськогосподарських земель та призводять до значних втрат води під час її транспортування.*

Меліоративні системи Одеської, Миколаївської та Херсонської областей розраховані на зрошення 844,3 тис. га (в Одеській – 226,9 тис. га, Миколаївській – 190,3 тис. га, Херсонській – 427,1 тис. га). Реально існує можливість поливати 513,3 тис. га (в Одеській – 124,4 тис. га, Миколаївській – 88,5 тис. га, Херсонській – 300,4 тис. га), або 60,8 відс. наявних зрошуваних земель. Фактично на сьогодні зрошується лише 368,0 тис. га (в Одеській – 38,3 тис. га, Миколаївській – 29,3 тис. га, Херсонській – 300,4 тис. га), або 43,6 відс. наявних зрошуваних земель.

Основними причинами такого стану є застарілість внутрішньогосподарських мереж та насосно-силового обладнання і відсутність джерел та обсягів фінансування їх капітального і поточного ремонтів, значний рівень зношеності автотранспортної техніки та механізмів, низький рівень забезпечення дощувальними машинами, розкрадання елементів меліоративних систем, зокрема тих, які не експлуатуються.

Проведеним аудитом встановлено, що основні об'єкти меліоративної мережі на території Одеської, Миколаївської та Херсонської областей, а саме: 155 зрошувальних і дренажних насосних станцій; 38 головних водозабірних споруд із джерел зрошення; 451,6 км постійної зрошувальної мережі (в тому числі: 159,8 км каналів; 122,1 км лоткової мережі та 169,7 км трубопроводів; 126 точок водовиділу зрошувальної мережі) потребують невідкладного капітального ремонту та реконструкції. Це дасть можливість підвищити ефективність державних меліоративних систем, а отже, збільшити надходження до спеціального фонду державного бюджету від надання послуг водогосподарськими організаціями. Крім того, здійснення таких заходів сприятиме як збільшенню площ поливу земель і урожайності сільськогосподарських культур, так і усуненню ризиків виникнення аварій на меліоративних спорудах (у 2015–2017 роках на ліквідацію 849 аварій на міжгосподарських трубопроводах витрачено 668,5 тис. грн коштів державного бюджету) та знизить рівень втрати води (у вказаний період рівень втрати води через аварії становить 605,9 млн куб. м розрахунковою вартістю 727,1 млн гривень).

5. *Законодавчі акти в сфері розвитку водного господарства та захисту від шкідливої дії вод за окремими нормами потребують подальшого удосконалення та узгодження. Зокрема:*

- Закон України „Про меліорацію земель” (абзац другий статті 16) та Водний кодекс України (пункт 1 частини першої статті 16) потребують

узгодження в частині повноважень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері меліорації;

- Загальнодержавна цільова програма розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року потребує змін щодо:

приведення у відповідність із вимогами Законів України від 28.12.2014 № 80, від 25.12.2015 № 928 та від 21.12.2016 № 1801 про державний бюджет, в частині внесення змін, зокрема в Додаток № 2, щодо визначення головними розпорядниками бюджетних коштів за цією Загальнодержавною програмою – Міністерство екології та природних ресурсів України (на сьогодні визначає Держводагентство України) та Міністерства внутрішніх справ України, як головного розпорядника коштів для Державної служби України з надзвичайних ситуацій (на сьогодні визначає Міністерство надзвичайних ситуацій України, яке реорганізовано в Державну службу України з надзвичайних ситуацій);

уточнення джерел та обсягів фінансування регіональних програм (заходів) розвитку водного господарства згідно з вимогами законів України від 24.05.2012 № 4836 (пункт 4 розділу II); від 07.12.2017 № 2223 (в частині зосередження з 01.01.2018 в місцевих бюджетах 55 відс. екологічного податку); від 25.06.1991 № 1264 (в частині використання коштів екологічного податку для забезпечення здійснення природоохоронних заходів, зокрема захисту від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь);

визначення додаткових джерел та обсягів фінансування заходів Загальнодержавної програми та відповідних регіональних програм з урахуванням необхідності мінімізації витрат державного бюджету.

6. *Існує необхідність у розробленні та прийнятті Стратегії збереження та розвитку зрошувальних систем та зрошуваних земель в Україні з урахуванням необхідності здійснення: інвентаризації систем зрошення та зрошувальних земель; оцінки стану їх фактичної придатності до використання та економічної доцільності відновлення до стану належного використання; визначення додаткових джерел та обсягів фінансування заходів із збереження та розвитку зрошувальних систем та зрошуваних земель в Україні.*

За результатами обговорення та на підставі викладеного Рахункова палата

В И Р І Ш И Л А:

1. Звіт про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених на захист від шкідливої дії вод та розвиток водного господарства на території Одеської, Миколаївської та Херсонської областей, затвердити.

2. Про результати аудиту поінформувати Верховну Раду України та Раду національної безпеки і оборони України.

3. Відомості про результати аудиту у формі рішення Рахункової палати надіслати Кабінету Міністрів України і рекомендувати:

Кабінету Міністрів України доручити:

- Міністерству екології та природних ресурсів України і Міністерству фінансів України за погодженням з обласними державними адміністраціями:

- надати пропозиції Кабінету Міністрів України щодо:

визначення додаткових джерел та обсягів фінансування, з урахуванням політики децентралізації державних фінансів та застосуванням як механізмів державно-приватного партнерства, так і державної підтримки, зокрема, шляхом пільгового кредитування, лізингу, відшкодування витрат, для виконання заходів із:

забезпечення централізованим питним водопостачанням сільських населених пунктів, які його не мають;

захисту від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь, в першу чергу у басейні річки Дунай;

капітального ремонту та реконструкції меліоративних систем;

- передбачати у паспортах бюджетної програми 2407050 „Експлуатація державного водогосподарського комплексу та управління водними ресурсами” результативні показники, за якими можна було б оцінювати ефективність використання наявних меліоративних фондів з урахуванням їх фактичного технічного стану;

- Міністерству екології та природних ресурсів України, Міністерству аграрної політики та продовольства України та Міністерству фінансів України надати пропозиції Кабінету Міністрів України щодо *розроблення та прийняття Стратегії збереження та розвитку зрошувальних систем та зрошуваних земель в Україні* з урахуванням необхідності здійснення інвентаризації систем зрошення та зрошуваних земель; оцінки стану їх фактичної придатності до використання та економічної доцільності відновлення до стану належного використання; визначення додаткових джерел та обсягів фінансування заходів із збереження та розвитку зрошувальних систем та зрошуваних земель в Україні, у тому числі і через механізм створення сприятливих умов для залучення приватних інвестицій у зазначену сферу;

- Міністерству екології та природних ресурсів України надати пропозиції Кабінету Міністрів України щодо:

внесення змін до Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року в частині визначення головного розпорядника бюджетних коштів та джерел фінансування її заходів з урахуванням змін бюджетного законодавства;

узгодження *Закону України „Про меліорацію земель”* (абзац другий статті 16) та *Водного кодексу України* (пункт 1 частини першої статті 16) щодо визначення повноважень центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері меліорації;

посилення контролю за збереженням державного майна та відповідальності за нанесення збитків державі, узгоджені з Міністерством внутрішніх справ України;

- вказати Миколаївській обласній державній адміністрації на необхідність виконання пункту 4 *Закону України від 24.05.2012 № 4836 „Про затвердження Загальнодержавної цільової програми розвитку водного*

господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року” щодо затвердження в Миколаївській області регіональної програми розвитку водного господарства.

Кабінету Міністрів України, керуючись вимогами Закону України від 24.05.2012 № 4836 (пункт 4 розділу II) рекомендувати обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям, органам місцевого самоврядування під час розроблення та затвердження місцевих бюджетів на наступні періоди передбачати у них необхідні кошти для забезпечення виконання регіональних та місцевих програм (заходів) щодо розвитку водного господарства.

5. Рішення Рахункової палати та Звіт надіслати Міністерству екології та природних ресурсів України, Державному агентству водних ресурсів України.

6. Рекомендувати Міністерству екології та природних ресурсів України, Державному агентству водних ресурсів України, Одеському, Херсонському обласним управлінням водних ресурсів, Дунайському та Південно-Бузькому басейновим управлінням водних ресурсів, ДП „Одеська об’єднана дирекція будівництва водогосподарських об’єктів”, Дністровському, Миколаївському та Каховському міжрайонним управлінням водного господарства, Управлінню каналів Інгулецької зрошувальної системи; управлінню Головного Каховського магістрального каналу, Управлінню Північно-Кримського каналу:

- запровадити дієвий контроль за дотриманням вимог чинного законодавства України при плануванні та використанні коштів державного бюджету водогосподарськими організаціями, у тому числі при здійсненні процедур закупівель товарів, робіт і послуг;

- вжити невідкладних заходів щодо удосконалення системи організаційної роботи з укладання та виконання договорів з водогосподарськими організаціями, посилення відповідальності посадових осіб та забезпечення зменшення водогосподарськими організаціями дебіторської заборгованості за доходами; притягнути до відповідальності винних посадових осіб за неналежне супроводження виконання договорів у процесі їх реалізації та здійснення претензійно-позовної роботи, із спрямуванням відповідних матеріалів до правоохоронних органів;

- вжити заходів щодо належного планування потреби придбання водогосподарськими організаціями товарно-матеріальних цінностей та їх подальшого ефективного використання за призначенням;

- активізувати роботу в частині здійснення водогосподарськими організаціями заходів з енергозбереження шляхом встановлення багатотарифних лічильників та ультразвукових витратомірів;

- при формуванні планів заходів із захисту від шкідливої дії вод, розвитку та поліпшення екологічного стану зрошувальних та осушувальних систем, реконструкції гідротехнічних споруд захисних масивів Дніпровських водосховищ не допускати розпорошення коштів між значною кількістю об’єктів, які мають низький рівень будівельної готовності та будівництво яких не планується завершити у поточному бюджетному періоді;

- активізувати роботу в частині здійснення водогосподарськими

організаціями державної реєстрації прав на нерухоме майно та земельні ділянки, а також проведення експертної грошової оцінки земельних ділянок з відображенням їх балансової вартості у бухгалтерському обліку;

– удосконалити систему внутрішнього контролю, в тому числі внутрішнього аудиту;

– вжити заходів щодо усунення водогосподарськими організаціями, які були об'єктами аудиту, виявлених порушень під час використання бюджетних коштів і притягнення до відповідальності винних у цьому посадових осіб;

– у встановленому порядку інформувати Рахункову палату про вжиті заходи реагування, у тому числі про притягнення до відповідальності винних посадових осіб та спрямування відповідних матеріалів до правоохоронних органів.

7. Звіт і рішення Рахункової палати про результати аудиту, а також результати їх розгляду об'єктами контролю оприлюднити на офіційному веб-сайті Рахункової палати.

8. Контроль за виконанням цього рішення покласти на члена Рахункової палати Богуна В. П.

Голова Рахункової палати

В. В. Пацкан